

BEATA PAW

Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej

Biblioteka Główna

Bibliotekarz w społeczeństwie informacyjnym (*e-society*)

Życie przynosi nam ciągle zmiany i my się zmieniamy. Taką zmianą jest społeczeństwo informacyjne. Musimy się przestawić na nowe zawody, nowe pojęcia jak e-Learning, e-Government, powinniśmy używać podpisu elektronicznego, e-maila, itp. form komunikacji. W takim środowisku bibliotekarz powinien odnaleźć swoje miejsce.

*Dawno, dawno temu, w zamierzcztych czasach, kiedy komputer był jedynie wymysłem pisarzy science fiction...*¹

Życie w XXI wieku będzie z pewnością życiem w erze społeczeństwa informacyjnego (**e-society**). Niektórzy naukowcy traktują potrzebę informacji, jako jedną z potrzeb życiowych. Można powiedzieć, że społeczeństwo informacyjne zrodziło się wyłącznie z potrzeb człowieka lub z przyspieszonego toku życia, w którym ogromną rolę odgrywa dostęp (nieograniczony) do informacji. Społeczeństwo informacyjne (**e-society**) zaczęło posługiwać się e-Learningiem, e-Governmentem, podpisem elektronicznym, e-mailem, itp. formami komunikacji.

Społeczeństwo informacyjne to nowy typ społeczeństwa, ukształtował się on w tych krajach, w których rozwój nowoczesnych technologii informacyjnych osiągnął bardzo szybkie tempo. Ale nie tylko, gdyż w krajach słabiej rozwiniętych też mamy przykłady "społeczności informacyjnych" – nie są to jeszcze w pełni społeczeństwa i nie identyfikują się z takowymi.

Warunek jaki musi zostać spełniony by **e-society** było **e-society** to rozbudowana nowoczesna pajęczyna telekomunikacyjna, która swoim zasięgiem obejmowałaby całość ludzi oraz rozbudowane zasoby informacyjne dostępne publicznie. Ale bardzo ważnym warunkiem jest także kształcenie społeczeństwa w kierunku dalszego rozwoju, tak by każdy mógł w pełni wykorzystywać możliwości, jakie mamy dzięki środkom masowej komunikacji i informacji.

Pojęcie społeczeństwo informacyjne **e-society** w dużym stopniu rozpropagował dokument „*Europa i społeczeństwo globalnej informacji*”. Jest to tzw. Raport Bangemanna, o którym można powiedzieć w wielkim skrócie, że przedstawia wpływy kształtującej się społeczności na zastaną rzeczywistość www.migutmedia.pl/kongres2005/Raport_Bangemanna.doc

¹ D. Sawicka: *Obalić mity*, Biuletyn EBIB [online] 2004 nr 5 (56) [dostęp 27.10.2006]. Dostępny w Internecie: <http://ebib.oss.wroc.pl/2004/56/sawicka.php>

Wir transformacji, jakich od kilku lat doświadcza Polska, mam tu na myśli wstąpienie do Unii Europejskiej, a raczej dostosowanie się do wymogów Unii Europejskiej oraz przejście ze społeczeństwa industrialnego w społeczeństwo informacyjne wpłynęło na kształt i rozwój **e-society**. Wszystko ulega przemianom, a raczej podporządkowaniu komputerom, Internetowi, globalnej wiosce stron WWW. Nową cyfrową postać przybierają usługi, komunikaty, a czasem nawet kontakty międzyludzkie.

E-society (społeczeństwo informacyjne) jest najbardziej wyrazistą formą społeczeństwa postindustrialnego, w którym wiedza zastąpiła pracę produkcyjną, jako główne źródło gwarantujące zyski. Nowe technologie informacyjne przyczyniły się do zmiany sposobów produkcji i konsumpcji. Komputer jako główny przedmiot, którym posługuje się społeczeństwo informacyjne, tworzy infrastrukturę zapewniającą tworzenie i przetwarzanie informacji. Technologia ta wpływa na każdą dziedzinę nauki, kultury...

Informacja jest teraz postrzegana jako dobro konsumpcyjne. Na informacji się pracuje, informacją się handluje, jest wykorzystywana na różne sposoby. Informacja a z nią komputeryzacja przyczyniły się do zmiany oblicza społeczeństwa i zmiany systemów pracy.

W społeczeństwie informacyjnym często jest tak, że ludzie dorośli z doświadczeniem życiowym i zawodowym podejmują studia. Mają świadomość tego czego powinni się nauczyć. Człowiek w społeczeństwie informacyjnym powinien komunikować się drogą elektroniczną oraz nieustannie pogłębiać swoją wiedzę przy pomocy e-Learningu.

Nie ma jeszcze jednej ogólnie obowiązującej definicji społeczeństwa informacyjnego. Na przykład wg Maruszkiewicza „*społeczeństwo informacyjne*” rozumiane jest jako społeczeństwo epoki ponowoczesnej, w której szczególną rolę odgrywa informacja i wiedza oraz techniki i urządzenia do transmisji i przetwarzania, czyli komputery i sieci komputerowe.² Każdy z teoretyków tworzy własne definicje **e-society** jest tyle definicji, ile osób zajmuje się tym tematem.

Rewolucja informatyczna stoi u źródeł społeczeństwa informacyjnego, którego przykłady znaleźć można w:

- przemyśle telekomunikacyjnym,
- mediach elektronicznych,
- przedsiębiorstwach produkcyjnych,
- na wyższych uczelniach i w innych miejscach.

Polska stara się dorównać innym krajom bardziej rozwiniętym, ma na ten cel ogromne środki unijne na informatyzację kraju.

A jakie jest stanowisko bibliotekarza w społeczeństwie informacyjnym (**e-society**)? W latach dziewięćdziesiątych wprowadzono komputery do bibliotek, które początkowo służyły do gromadzenia zbiorów i ich opracowania. Bibliotekarz w nieodległej przeszłości posiadał dużą merytoryczną wiedzę. Mógł nią się dzielić, wskazywać źródła potrzebnych informacji, często ręcznie przy udziale drukowanych, podręcznych dokumentów.

² M. Maruszewicz: *Społeczeństwo informacyjne i praca*. W: *Społeczeństwo informacyjne i jego technologie*. Warszawa 2004, s. 14

Decyzja, którą podjęły w 1992 roku 4 biblioteki wyższych uczelni: Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie, Biblioteka Jagiellońska, Biblioteka Główna Akademii Górniczo-Hutniczej, Biblioteka Główna Uniwersytetu Gdańskiego – o utworzeniu Centralnej Kartoteki Haseł Wzorcowych (CKHW), stała się krokiem milowym w tworzeniu nowego oblicza bibliotekarstwa na potrzeby szybko rozwijającej się społeczności informacyjnej. Z czasem włączyły się do tego przedsięwzięcia inne biblioteki wyższych uczelni, PAN-u i miejskie. Kartotekę obsługiwał system VTLS, wraz z Internetem pozwoliło to na tworzenie nowoczesnych bibliotek otwartych na świat.

Drugą ważną decyzją było powołanie do życia katalogu NUKAT Narodowy Uniwersalny Katalog Centralny – rok 2002.

W związku z tymi wydarzeniami zmienia się oblicze biblioteki a zarazem system i sposób pracy bibliotekarza m.in. szeroki nieograniczony dostęp do Internetu, przy opracowywaniu zbiorów korzystanie z gotowych opracowanych haseł itp. Szybki rozwój komputeryzacji w bibliotece pozwala na skanowanie książek (jeśli autor wyraża zgodę na takie rozpowszechnienie dzieła). Szeroko wykorzystywany jest dostęp on-line do baz czasopism, gdzie niektóre pozwalają na wykorzystanie pełnych tekstów artykułów, inne tylko na zapoznanie się z tytułem i słowami kluczowymi zawartymi w tekście, krótkim streszczeniem. Jest to możliwe dzięki dostępowi do Internetu, korzystaniu z najnowszych źródeł wiedzy w postaci CD-ROM oraz materiałów na bieżąco gromadzonych na stronach WWW.

Bibliotekarze powinni popracować nad swoim wizerunkiem w społeczeństwie. Powinniśmy promować się jako specjaliści od poszukiwania i gromadzenia informacji, gdyż na tej płaszczyźnie powstają nowe zawody, które stanowią dla nas konkurencję na rynku informacji przy swobodnym dostępie do Internetu. Zawód bibliotekarza z braku wyrazistości popadł w stereotyp, który trudno zmodyfikować, jak pisze Ewa Stachowska-Musiał *kiedyś zajęcie to (jeszcze nie zawód) znaczyło tyle, co strażnik książek i zawartej w nich wiedzy. Miało jednocześnie charakter uboczny i elitarny, wymagało bowiem rzadkiej wtedy umiejętności czytania, pisania, a także orientacji w piśmiennictwie.*³ Chyba powinno się powrócić do korzeni, wykreować ten zawód jako elitarny, wymagający również dzisiaj umiejętności, które nie wszystkim są dane. W takim przedsięwzięciu bardzo pomocna może być prasa i telewizja. Są to ośrodki opiniotwórcze, współpraca z nimi pomoże pokazać nas w nowym świetle, zwłaszcza że wzrasta zapotrzebowanie na szybką, trafną i rzeczową informację. Możemy stać się dostawcami takiej informacji.

Z powodu braku osoby zarządzającej Internetem powstaje szum informacyjny, w którym sprawnie potrafią się poruszać jedynie dobrze wykształceni bibliotekarze. Jako specjaliści od informacji, umieją oddzielić ziarno od plew, wskazać tę potrzebną i wartościową wiadomość. Akcje promocyjne naszego zawodu można także prowadzić w obrębie instytucji, w których mieszczą się nasze biblioteki, np. biblioteka akademicka może się włączać w promocje wydawnictw uczelnianych. Biblioteka zakładowa powinna organizować kursy językowe lub spotkania autorskie dla zainteresowanych pracowników.

Bibliotekarz to osoba, od której społeczeństwo wymaga sporej wiedzy. Spotykamy się z różnymi zapytaniem ze strony użytkowników bibliotek, aby im sprostać konieczne

³ E. Stachowska-Musiał: *Zawód bibliotekarza dziś i jutro*, Poradnik Bibliotekarza 2003 nr 12, s. 3

jest pogłębianie naszych wiadomości. Ogromne znaczenie ma znajomość języków obcych, ze względu na różnorodność materiałów jakie wprowadzane są do zbiorów bibliotek. W społeczeństwie informacyjnym (**e-society**) człowiek znający języki obce nie czuje się zdezorientowany, częściej sięga po obcojęzyczne teksty naukowe czy literackie.

Bibliotekarz swoją ogromną wiedzę i doświadczenie wykorzystuje już na etapie gromadzenia zbiorów, konieczna jest znajomość wielu języków fachowych. Biblioteki prowadzą nie tylko politykę gromadzenia zbiorów, lecz zarządzania zbiorami. Musimy wykazać się zmyślną selekcją zbiorów, aby księgozbiór kusił a nie zniechęcał. Czasem trzeba umiejętnie zachęcić czytelnika do skorzystania z innego rodzaju literatury co może poszerzyć krąg jego zainteresowań. Ważne jest zainteresowanie bibliotekarza użytkownikiem oraz częsta rozmowa z nim.

Życie bibliotekarza nie jest łatwe we współczesnym świecie. Czas mknie szybko do przodu a my z nim. Ważne jest żeby nie zatracić własnej tożsamości i umieć się znaleźć w nowej rzeczywistości. Społeczeństwo informacyjne (**e-society**) nas potrzebuje. Będziemy dobrymi przewodnikami w tym natłoku informacji jaki niesie z sobą XXI wiek.

Bibliografia

1. Maruszewicz M.: *Społeczeństwo informacyjne i praca*. W: Społeczeństwo informacyjne i jego technologie. Warszawa: Wydaw. SBP, 2004
2. Sawicka D.: *Obalić mity*, Biuletyn EBIB [online] 2004 nr 5 (56) [dostęp 27.10.2006]. Dostępny w Internecie: <http://ebib.oss.wroc.pl/2004/56/sawicka.php>
3. Haber L.H. (red.): *Społeczeństwo informacyjne wizja czy rzeczywistość?* T. 1. Kraków: Uczel. Wydaw. Nauk.-Dydakt., 2004
4. Stachowska-Musiał E.: *Zawód bibliotekarza dziś i jutro*, Poradnik Bibliotekarza 2003 nr 12

Librarian in e-society

Our live is changing every day and we are changing with it. E-society this is example our changes. We can use new profession and new words e-Learning, e-Government, electronic signature, e-mail and another communication's form. In this new world librarian must to found his place.